

VILASSAR
de DALT
DESAPAREGUT

A. T. V. — III - S. GINÉS DE VILASAR, Vista general

Enric Ortega - Joan Ramon Sala - Josep Samon

VILASSAR *de* DALT DESAPAREGUT

A. T. V. (ED.) / AMVD

 efadós[®]

Ajuntament
Vilassar de Dalt

Museu municipal
de Vilassar de Dalt

 **Diputació
Barcelona**

VILASSAR de DALT DESAPAREGUT

Col·lecció «Catalunya Desapareguda»

Primera edició: març del 2026

© dels textos: Enric Ortega Rivera, Joan Ramon Sala
Losdijck i Josep Samon Forgas

© del pròleg: Joan Casanovas

© de les fotografies: diversos autors

© de la col·lecció, Editorial Efadós

© de l'edició: Editorial Efadós

EDITORIAL EFADÓS

Carrer d'Edison, 3 - Nau A
Polígon industrial les Torreneres
08754 El Papiol (Baix Llobregat)
Telèfon 93 673 12 12
efados@efados.cat
www.efados.cat

Idea original, disseny i fotocomposició:
Editorial Efadós

Hi col·laboren:

Ajuntament de Vilassar de Dalt
Arxiu Municipal de Vilassar de Dalt
Col·lecció Sala Losdijck

Assessorament lingüístic:

M. Neus Doncel Saumell

Fotografia de la coberta:

L. Roisin / Col·lecció Sala Losdijck

Acrònims:

AMVD (Arxiu Municipal de Vilassar de Dalt)
CEC (Centre Excursionista de Catalunya)
CEIF (Centre d'Estudis de la Imatge i la Fotografia)
IMHB (Institut Municipal d'Història de Barcelona)

ISBN 979-13-87658-63-2

DL B-2410-2026

Imprès a Catalunya

Tota forma de reproducció, distribució, comunicació pública
o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb
l'autorització dels seus titulars, salvant l'excepció prevista per
la llei. Si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment
d'aquesta obra, dirigiu-vos a CEDRO (Centre Espanyol de
Drets Reprogràfics) - www.cedro.org

Índex

Pàg. 6

PRÒLEG

Vilassar etern

Pàg. 8

INTRODUCCIÓ

Una passejada pel Vilassar de sempre

Pàg. 13

EL NUCLI HISTÒRIC

De riera a riera i de ca l'Anton Feliu a can Coll

Pàg. 99

EL CREIXEMENT INDUSTRIAL

Carrers de cases de cos i fàbriques tèxtils

Pàg. 119

ELS BARRIS

El barri del Pi

Pàg. 127

ELS BARRIS

La Galbanya

Pàg. 135

ELS BARRIS

Can Salvet

Pàg. 143

ELS QUARTERS

Quarter de Llevant

Pàg. 155

ELS QUARTERS

Quarter de Migdia

Pàg. 163

ELS QUARTERS

Quarter de Ponent

Pàg. 173

ELS QUARTERS

El quarter del Nord i el veral de muntanya

Pàg. 184

ÍNDEX ALFABÈTIC

Pròleg

VILASSAR ETERN

Joan Casanovas de can Peret Sabater

Veure fotografies antigues és fer-se càrrec de com, a cada pas, s'altera el nostre paisatge urbà: s'aixequen i s'enderroquen cases, s'obren carrers i s'urbanitzen nous barris. Els horitzons i les perspectives del que veiem en entrar o sortir del poble i les vistes des de la finestra de casa nostra ja no són ben bé els mateixos que veien els nostres avis ni els que veuran els nostres nets.

Tot canvia, però quedem nosaltres: nosaltres fa cent anys. I, cent anys després de llegir aquestes lletres, també nosaltres, vilassarenques i vilassarencs. I el Vilassar desaparegut no s'esborrarà del tot

si el mantenim en la nostra memòria col·lectiva. Perquè, abans i ara, la gent de Vilassar compartim la mateixa mirada afamada i encuriosida sobre aquest estimat tros de món en què ens ha tocat viure.

Les fotografies de *Vilassar de Dalt desaparegut* que veureu invoquen un món. El nostre agraïment, per tant, a Josep Samon, historiador local amb mil i una inquietuds, a Joan Ramon Sala, apassionat de la fotografia antiga, i a Enric Ortega, divulgador del patrimoni local. Ells, amb l'impuls de l'editorial Efadós, han posat al nostre abast els ingredients perquè la màgia blanca de l'esmentada invocació tingui efecte.

Tant en aquesta obra com en d'altres, com *L'Abans de Vilassar de Dalt*, del 2017, se'ns donen unes imatges i

uns textos que són condició necessària, però no pas suficient, perquè aquest miracle de fer reviure el temps passat tingui efecte.

Si bé una imatge val més que mil paraules, als lectors ens toca obrir la ment i emparaular cada il·lustració amb la reconstrucció d'un món, tot bastint-lo en tres dimensions: fent cabal de la història, de l'antropologia, del nostre record i dels records de segona mà que ens venen de pares i avis –si us plau, llegiu-lo amb ells–, i, és clar, fent cabal de l'emoció i de la poesia.

De segur que en les pedres centenàries del nostre patrimoni s'arrapen tant líquens, gairebé eterns, com les vivències personals i col·lectives, subtils i imprescindibles, com el cant d'un ocell que reposà un instant a l'ampit de les nostres finestres.

Introducció

UNA PASSEJADA PEL VILASSAR DE SEMPRE

Enric Ortega - Joan Ramon Sala - Josep Samon

En plena era digital, portats per la immediatesa dels mòbils i les xarxes socials, tenir aquest llibre a les mans ens convida a aturar-nos i repassar amb calma les imatges que us oferim a *Vilassar de Dalt desaparegut*. A través de la fotografia recuperem espais, vivències i costums que ens parlen d'un Vilassar no gaire llunyà, el que guardem al calaix dels records o del qual hem sentit a parlar. Però aquells indrets sovint no han desaparegut del tot. Si observem amb atenció, trobarem testimonis que resten dempeus malgrat el pas dels anys o tradicions que, modificades per les diferents generacions, ens parlen de com és Vilassar i la seva gent.

El llibre està organitzat en ordre geogràfic. La primera part és una passejada pel nucli històric de Vilassar, on hi ha de tot i on ha passat de tot. Després anem a les àrees de creixement sorgides amb la industrialització del segle XIX, amb moltes cases de cos i fàbriques tèxtils. Continuem pels barris nascuts al segle XX, fruit de la immigració i del creixement demogràfic general. I acabem a les zones perifèriques seguint la distribució clàssica dels documents oficials –est, sud, oest i nord–, reivindicant l'antiga definició territorial de quarter –de Llevant, de Migdia, de Ponent i del Nord– que la castellanització de l'Administració pública va traduir barroerament per «cuartel».

El Vilassar d'avui també és fruit de la perseverança dels vilassarencs per construir una comunitat, i no es

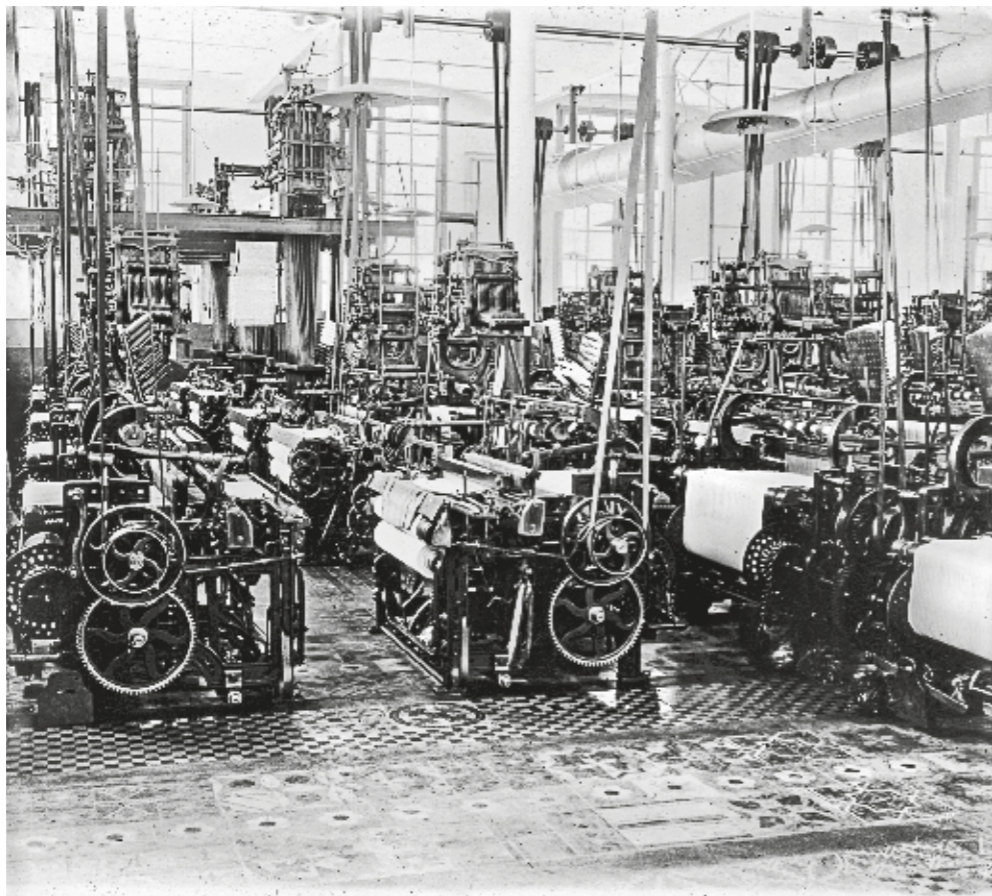
LLUÍS FOLCH SOLER / AMWD - FONTS FOLCH

CARRER FRANCESC CODINA I RIERA SALVET

Francesc Codina va fer construir aquest carrer de cases de cos a principis del segle xx i va donar el seu nom al carrer. És estret, però la riera el fa ample. El muret –el pedrís– el protegeix de les rierades, sosté els estenedors de la roba i serveix per fer-hi la rierada. La riera, sense pavimentar i sense trànsit.

TELERS, TELERS I TELERS

Telers a la plana, telers amb maquineta de lliços, telers de jacquard... De tots n'hi ha en aquesta fotografia feta a can Manyer cap al 1910, però que es podria haver fet a moltes altres fàbriques de Vilassar. Fixeu-vos en el paviment de rajoles hidràuliques.

AUTORIA DESCONEGUDA / AMVD - FONTS FAMILIA MAÑÉ

tracta solament de recordar els llocs i els espais, sinó de mostrar activitats laborals, culturals o festives que marcaven l'agenda del nostre poble als carrers i places, a les institucions o a les entitats, i donaven vida al poble.

Les fotografies antigues evocuen la diversitat que configura el nostre poble, amb un patrimoni històric mil·lenari, un urbanisme que ha crescut a diferents velocitats i intensitats, unes entitats que són un reflex del dinamisme associatiu local i unes tradicions arrelades, i, per damunt de tot, són un testimoni gràfic de les generacions que ens han precedit, de gent de Vilassar amb cares conegudes, familiars o veïns que recordem amb afecte.

Aquest llibre ha estat possible gràcies a la generositat de molta gent que ha guardat en capses de galetes les fotografies dels avis i d'institucions com el Museu i l'Arxiu municipals i col·leccions com el Fons Sala Losdijck, que

han perseverat en la recerca, la conservació i la difusió del fons fotogràfic local. És feina de tots preservar aquest patrimoni i no ens cansarem de repetir que, abans de llençar una fotografia vella, penseu en el seu valor documental. Un clixé de vidre, una postal, una imatge engroguida pel pas dels anys o una filmació casolana poden ser molt importants per interpretar moments i fets del nostre passat. Penseu-hi.

Estem segurs que gaudireu de la passejada que us proposem. Potser molts descobrireu un Vilassar que no coneixíeu. Altres recordareu el Vilassar dels vostres avantpassats o el vostre de fa uns anys, i pensareu com ha canviat tot plegat i com hem canviat nosaltres... Però, malgrat els canvis, tots plegats continuarem treballant per ser una comunitat activa i compromesa amb el nostre entorn.

EL NUCLI HISTÒRIC

De riera a riera i de ca l'Anton Feliu a can Coll

Vilassar és en un repeu de la serralada Litoral, i per això hi ha moltes pujades. El castell, l'església, la sagrera i unes quantes masies en van ser el nucli inicial. Després, els camins es van tornar carrers i van aparèixer les cases de cos. A l'edat mitjana, Vilassar batejava entorn del mercadal, on confluïen els camins de Barcelona, de Mataró i de Granollers, on ara es troben els carrers de Guimerà i de la Mestra Viladrosa. Ja en època moderna, la plaça de Vilassar va esdevenir el nou centre, on es feia el mercat i hi havia l'església parroquial i la Casa del Comú. El nucli urbà no arribava més amunt de ca l'Anton Feliu i can Banús, ni més avall de can Coll i la pujada del carrer de Mar. S'hi feien les processons i els balls, i hi havia moltes activitats: sastres, boters, fusters, notaris, carreters, mestres de cases, teixidors de lli, botigues, farmàcia, hostel, metges, barbers... Fins i tot, a partir del segle XIX, hi van sorgir les primeres fàbriques de filats i de teixits, que tanta importància van tenir al nostre poble, i les seues socials d'entitats com L'Estrella, la Massa, el Casal, els Rajolers, el Casinet o la Cooperativa La Fraternal.

